

MARI JOSE SANZ, BC3KO ZUZENDARIA: **“PARISEN GOBERNUEK EZ ZUTEN ADOSTU KLIMA ALDAKETAREN AURKAKO KONPROMISO ZEHATZIK, KONPROMISOAK HARTZEKO BAIZIK”**

BC3, Basque Centre for Climate Change ikerketa-zentroko zuzendari zientifikoa da urtarrilaz gozotik. Heine handi batean Parisko COP21 gailurrean hartutako erabakiek ezaugarrituko dute zientzialarien lana klima aldaketaren alorrean, Sanzen aurkezpenean ondo nabarmendu zutenaz. Eta Valentzian (1963) jaiotako biologo honi ez zaio eskarmenturik falta nazioarteko akordioaren alorrean, azken urteetako COP gehienetan parte hartu baitu. Iazko abenduan egindakoaz galdezka hasi dugu elkarrizketa.

Unai Brea
 @unaibrea

Paris osteko aroan BC3 zentroa zuzentzea izango da zure zeregina. Zeintzuk dira aro horren ezaugarriak? Alegia, zer ekarriko digu Parisko Hitzarmenak?

Parisek kontzientzia bat definitu du, bai klima aldaketaren zergatiak bai haren ondorioak herrialde guztien kontua direla, eta denoi dagokigula zerbait egitea. Gobernuek ez dute konpromiso zehatzik adostu, konpromisoak hartzeko konpromisoa baizik. Baita horiek modu gardenean eta aldiro jakinaraztekoa ere, eta jakinarazpen bakoitzean helburu handinahiagoak ezartzeko. “Konpromisoa hartzen dugu” esateko modu bigunago bat da, Kyotoko Protokoloak ezartzen zituen helburu oso zurruntatik –baina herrialde garatuentzat besterik ez– aldentzen dena. Parisean, halaber, aitortu egin da herrialde batzuk dagoeneko jasaten ari direla klima aldaketaren ondorioak. Baina nire ustez,

norberak hartuko dituen konpromisoak jakinarazteko ezarri den mekanismoa da aurrerapausorik handiena.

Baina ez da mekanismo hertsagarrikerik ezarri konpromisook betearazteko.

Horrelako mekanismo bat eduki dugu: Kyotoko Protokoloa. Eta ez dugu askorik aurreratu, hertsagarria izateak helburu apalak jartzera eramane gintuelako. Gainera, helburu horiek betetzeko antolatutako parafernalia oso konplikatua zen, eta bestalde, kasu askotan ez da borondate politikorik izan: batzuek ez zuten sinatu, beste batzuk atera egin dira... Lorpen batzuk izan dira, baina kuantitatiboki Kyotoren emaitza apala izan da. Parisek beste era bateko prozesua abiarazi nahi du. Kyoto eta Paris bitartean asko handitu da arazoarekiko kontzientzia, klima aldaketaren inpaktuen frogak gehiago dugulako; aldi berean, asko

gehiago dakigu hari aurre egiteko erabil ditzakegun tresnez. Orain ikusteko dago zein den benetako borondatea. Paris aurretik estatu bakoitzak bidali zituen konpromisoak ez dira nahikoa, anbigua handitu dadin bultzatzen jarraitu behar da.

Bultzatu bai, baina behartu ez...

Esan izan da Parisko Hitzarmena ez dela legalki loteslea, eta bada. Loteslea da bertan jasota dauden betebeharreko konpromisoen berri ematea, eta gero eta helburu zorrotzagoak ezartzea. Kyotorekiko duen alde da Parisek ez duela konpromiso absoluturik ezartzen alde aurretik. Nolanahi ere, Kyotoko Protokoloa hor dago oraindik. Une honetan berresteke du bigarren konpromiso aldia. Gutxieneko estatu kopuru batek berretsiz gero, estatu horiek Kyotoko bi-dea jarrai dezakete, Pariskoaz gain.

IÑIGO AZKONA

Berandu gabiltza? Parisen hartu den akordio globala Kopenhageko gailurrean hartzekoa zen, 2009an.

Klima aldaketaren aurka borrokatzeak aldaketa sakona eskatzen du ekonomiaren egituretan, eta hori ez da egun batetik bestera lortzen, hausnarketa prozesu handia behar da. Uste dut klima aldaketak dakarkigun larrialdia azkartzen ari dela bestela ere beharrezkoa den prozesu hori. Eta beharrezkoa dela dioit besteak beste gure baliabideak mugatuak direlako.

Parisek indartu du klima aldaketa denon ardura delako ideia, diozunez. Baina garapen bidean dauden herrialdeek aberatsei esan diete: borroka honetan buru-belarri sartu behar bagara, lagundu egiguzue aldi berean gure garapena ez moteltzen.

Hori izan da UNFCCCn (Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Konbentzio Espa-

rrua) egon den eztabaidarik handienetakoa, 1992an sortu zenetik. Lehen unetik, konbentzioaren zutabeetako bat da erantzukizun komun baina bereizitakoen printzipioa [denek dute ardura baina ez maila berean], kontua da ordutik hona bi aldeen arteko muga lausotu egin dela; ekonomia emergenteak, esaterako, bi blokeen artean daude orain. Ekonomia horiek saiatu dira erantzukizunen jatorrizko banaketa errespetatu zedin; herrialde garatuenean aldiz, lausotu nahi zuten. Eta Parisek mantendu du bereizketa, baina ez hain erabatekoa. Erantzukizuna orain, Kyoton ez bezala, estatu bakoitzarena da.

Mundu mailako kanpaina batek eskatzen du erregai fosilen erreserba ezagunen %80 lurpean uzteko, klima hondamendi bat eragozteko. Zer iritzi duzu?

Posible bada, ez zait ideia txarra iruditzen. Ikusi beharko litzateke energia

“Parisko Hitzarmena ez dela hertsagarria? Izan dugu mekanismo hertsagarri bat, Kyotoko Protokoloa, eta ez dugu askorik aurreratu”

“Klima aldaketaren aurka borrokatzeak aldaketa sakona eskatzen du ekonomiaren egituretan, eta hori ez da egun batetik bestera lortzen”

nahikoa sortzeko bestelako biderik ba ote dugun. Eta balantzak alde batera edo bestera egitea eragin dezaketen elementuak ager daitezke datozen urteotan. Demagun, esaterako, fusio nuklearra operatiboa izatea lortzen dela; errazagoa litzateke erregai fosilak lurpean uztea.

Ekonomiaren erabateko deskarbonizazioa iritsi gintezkeela uste duzu? Bero-tegi efektuko gasik batere ez isurtzera, alegia.

Uste dut baietz. Batez ere, erregai finituez ari garelako.

BC3ko ikerketa ildoetako bat klima aldaketak giza osasunean eduki ditzakeen inpaktuei buruzkoa da. Zer inpaktu dira horiek?

Azkenaldian gizartean eta osasun sistemetan kezka gehien eragiten duen gaietako bat bero boladak dira. Beste arazo bat da zenbait gaixotasunen bektoreak – animalia espezie batzuk, funtsean – gero eta eremu zabalagoetara hedatzea. Osasungintzak kontuan hartu behar ditu erroka berri horiek, eta egokitu. Beste inpaktu bat elikagai ekoizpenaren gainekoa da. Afrikan, esaterako, oso denbora tarte estua daukate haziak ereiteko, uzta ona lortu nahi badute. Klima aldaketaren ondorioz tarte horiek aldatzen ari dira; aldaketa ez da berez onerako ez txarrerako, baina nekazari askok ez dute haren berri. Betiko eran ereiten jarraitzen dute, eta uzta eskasagoak dituzte. Gaur egun proiektu asko dago nekazari horiei egokitzen laguntzeko.

Ez dakit Naomi Kleinen azken liburua (*This changes everything*, Honek dena aldatzen du) irakurri duzun. Ematen duen mezu nagusietakoa hau da: gutxi gorabehera denbora berdina daramagu batetik klima aldaketari aurre egiteko gailurrak antolatzen eta bestetik nazioarteko merkataritza globalizatzen. Klimaren gailurretan hartzen diren erabakiak eta Munduko Merkataritzaren Antolakundeak (MMA) hartzen dituenak kontra-jarriak izaten dira maiz, baina beti MMA-renak gailentzen dira. Bat zatoz?

Eztabaida bakoitza bere bidetik badoa horrelakoak gertatzen dira, eta esan beharrik ez dago zer nolako eragina duen MMAk. Ikusi izan da UNFCCCn, merkataritzari eragiten dioten zenbait alderdiz eztabaidatu denean, herrialde batzuek negoziazioak blokeatu dituztela.

FRANÇOIS MORI-AP-SIPA

Parisko Hitzarmenak ekarri duen aurrerapauso nagusia, Mari Jose Sanzen ustez, estatu bakoitzak bere konpromisoak jakinarazteko ezarritako mekanismoa da, hala nola konpromiso horiek gero eta zorrotzagoak izatera behartzea. Goiko argazkian, Laurent Fabius Frantziako Kanpo ministro ohia eta François Hollande Errepublikako presidentea, Parisko Hitzarmenaren akordioa ospatzen, COP21 gailurraren amaieran.

“Paris aurretik estatu bakoitzak bidali zituen konpromisoak ez dira nahikoa, anbizioa handitu dadin bultzatu behar da”

“Uste dut iritsi gintezkeela ekonomiaren erabateko deskarbonizazioa. Batez ere, erregai finituez ari garelako”

Jai dugu klima aldaketaren alorreko ahalginei halako oztopoak jarritz gero.

Oztopoak oztopo, aurrera egin da. Eta uste dut oztopo horiek gero eta txikiagoak izango direla gero eta sentsibilizazio handiagoa egongo delako. Are gehiago, gero eta agerikoagoa izango da klima aldaketak nazioarteko merkataritzari ere kalte egin diezaiokeela. Lehen esan dudana bezala, klima aldaketaren

neurriko erroka baten aurrean eredu ekonomikoaren aldaketa larria behar da, eta horrek denbora behar du. Sarritan, aurrerapauso txiki askoren ostean, jauzi handia etortzen da, ez jakin noiz. Klima aldaketaren arriskua batzuen uzkurkeria gainditzeko bezain agerikoa denean, aurrerapauso handiak ikusiko ditugu. Bestalde, uste dut konpainia handi asko gero eta sentiberagoak direla arazoarekiko; batzuek neurriak hartzeko konpromisoa agertu dute.

Eta nork egin behar du konpromiso horien jarraipena? UNFCCCk?

UNFCCCk ezin du, ez da bere funtzioa. Egitekotan, gobernuek eurek. Barne araudien bitartez, gardentasun handiagoa egotea sustatu dezakete, etiketatzearen bitartez esaterako; adierazi dadila garbi zein den kontsumo artikulu bakoitzaren jatorria, zer klima-inpaktu izan duen hura ekoizteak... Baina UNFCCCk ezin du sektore pribatua arautu. Bestalde, konpainia pribatuek ere parte hartzen dute klimaren gailurretan, elkarrekintza gero eta handiagoa da. Leporatzen zaie ematen dituzten urrats positiboek beren irudia zuritzea beste helbururik ez dutela, baina tira, egin egiten badituzte, ongietorria emanango diegu. ■